

behov og de økonomiske fordringer.⁹ Først når det er sket kan man træffe beslutning om hvordan man vil prioritere. I den forbindelse opfatter jeg hverken det nuværende fortidsminderåd eller det oprindelige forslag som tilfredsstillende. Der bør i stedet etableres et forum, hvor repræsentanter for alle institutioner på lige fod taler sig frem til samarbejde og koordinering i det omfang det er muligt. Et sådant forum – eller råd – bør ikke have besluttende myndighed; dets handlekraft bør være forankret i nødvendigheden af gensidig enighed.

Det ville have været interessant hvis C. J. Becker havde taget to eller tre punkter i min artikel op til en grundig diskussion; det kunne der sikkert være kommet noget frugtbart ud af. Men C. J. Becker kan desværre ikke nøjes med at diskutere de punkter hvor han er uenig med mig, og så lade det øvrige stå uanfægtet. I stedet søger han med udgangspunkt i isolerede enkeltheder, skæv opfattelse af teksten og manglende forståelse af NA at så generel mistillid til begge artikler. En sådan debatform finder jeg ikke frugtbart. I stedet for at befordre den diskussion af fagets metodiske udvikling som min artikel lægger op til, blokerer C. J. Beckers indlæg snarere for den. Og hvor jeg har bestræbt mig på at undgå at inddrage personlige og institutionelle modsætningsforhold, bærer C. J. Beckers indlæg stærkt præg heraf. Ikke mindst for de læsere der står udenfor den arkæologiske verden må dette gøre et uheldigt indtryk, og indlæg af den art tjener i mine øjne ikke nogen videnskab til ære.

Jørgen Jensen:

En kommentar til debatten om
Dansk arkæologi – fortid og fremtid

For få år siden udkom i Oslo en bog af Øystein Lønn, en af de yngre norske prosaskribenter. »Arkæologerne« hed bogen, og den foregår i et ikke nærmere bestemt land med totalitært styre. Stærke konflikter præger

det samfund: politirazzier, undergrundsaktioner, undertrykkelse og vold er dagligdags begivenheder. I denne destruktive malstrøms midte befinder sig nogle arkæologer. De er ved at foretage en udgravning. De skræmmende og voldsomme begivenheder optager dem imidlertid ikke. De arbejder upåvirket videre i deres lille udgravningsfelt.

Sådan har en forfatter i 1970'erne skildret det politisk passive og virkelighedsfjerne menneske: som arkæolog. Det er længe siden, snart hundrede år, at arkæologien blev kaldt »en fremragende national videnskab«. Udtrykket blev skabt af en af fagets førstemænd, Nationalmuseets direktør Sophus Müller.

Der ligger flere generationer mellem de to opfattelser. Men da generationer har det med ikke blot at følge efter hinanden men også kan eksistere samtidigt, kan vidt forskellige, generationsbestemte opfattelser meget vel trives side om side. Det er også det indtryk man får, når man læser de foregående siders debat omkring en yngre dansk arkæologs artikel i sidste hefte af *Fortid og Nutid*.

Den skarpe tone i debatten lader ane, at her står noget på spil. Måske også noget mere end kommentaren umiddelbart udtrykker. Der kunne derfor være grund til at se bort fra en række enkeltheder i diskussionen og i stedet rette opmærksomheden mod de mere generelle synspunkter, som de to forfattere giver udtryk for.

Kristian Kristiansens artikel »Dansk arkæologi – fortid og fremtid« er bl.a. et forsøg på at give et signalement af faget arkæologi og dets udøvere i tiåret efter, at studenteroprøret og de begyndende krav fra statsmagtens side om en stærkere styring af forskningen for alvor havde udløst den krise, som længe havde truet vort universitetssystem.

Det er ikke nogen let opgave, Kristian Kristiansen har sat sig, men udgangspunktet er reelt nok. Det er fagets krise og den kendsgerning, at arkæologiens kulturhistoriske anvendelighed i stigende grad er blevet betvivlet blandt andre, beslægtede discipliner. I sin kommentar hertil fremholder C. J. Becker –

9. Jeg har foreløbig søgt at bestemme »Dansk arkæologis fremtidige publikationsbehov« på grundlag af en analyse af de sidste 12 års produktion. Denne redegørelse vil blive publiceret i nærmeste fremtid.

bl.a. af hensyn til dette tidsskrifts læsere – at der f.eks. mellem arkæologi og historie tværtimod er sket en stadig større tilnærmelse.

Der kan her være grund til endnu en gang at erindre om Aksel E. Christensens udtalelse i »Vikingetidens Danmark« fra 1969: »historikeren (kan) ikke overlade oldtidssynthesen til arkæologerne alene«. Sidste år udkom 1. bind af en Danmarkshistorie, som fuldt ud tager konsekvensen af denne holdning. Oldtidsafsnittet i Gyldendals nye Danmarkshistorie er netop forfattet af en historiker, ikke af en arkæolog (se s. 69 ff.).

Det er ikke her stedet til at vurdere resultatet af, at man har overladt skildringen af de første 10.000 års Danmarkshistorie til en ikke-forhistoriker. Men eksemplet bør følges op med yderligere eet: ved genudgivelsen af Politikens Danmarkshistorie samme år valgte man at genoptrykke bind 1, Johs. Brøndstedts »De ældste tider« fra 1962 i let revideret form. Hvor meget godt der end kan siges om netop det værk, så var det dog åbenbart, at tiden var løbet fra det. Også af udgiveren blev det fair bemærket, at om man skulle have skrevet et nyt oldtidsbind efter de principper, som i dag er ved at forvandle arkæologien, så var det i hvert fald ikke kommet til at ligne Brøndstedts fremstilling.

De to eksempler er illustrerende for fagets situation i dag: synthesedannelsen overtages af andre, eller man vover sig kun frem med genoptryk af klassikerne. Det må da betegnes som krisetendenser!

Men arkæologien præges ikke blot af krisetendenser. Den præges også af nyskabelser, som langsomt er ved at sætte sig igennem i både det videnskabelige og administrative system. En række af disse nyskabelser skildrer Kristian Kristiansen i et kapitel med titlen »Den nye arkæologi«. Her peges der først på, hvorledes udviklingen inden for de videnskabelige discipliner har ændret grundlaget for megen arkæologisk virksomhed bl.a. i form af forfinede dokumentations- og analysemetoder. Heri er der forsåvidt ikke tale om

radikale brud, men kun om en jævn videreudvikling af tendenser, som allerede var til stede i 1950'erne.

Mere nyskabende er derimod ændringerne af de kulturvidenskabelige forudsætninger. Baggrunden for disse ændringer er den usikkerhed omkring anvendeligheden af de traditionelle arkæologiske, operative begreber som kulturgrupper, kulturudvikling, kulturspredning etc., som langsomt var opstået i løbet af 1960'erne.

Igennem det årti førte usikkerheden mange forskere i retning af en forskansning i stadig snævrere arbejdsmetoder. Og de arkæologiske resultater udmærkede sig ved mangel på generelle synspunkter, som kunne virke inspirerende på anden forskning. Hvad der eventuelt blev fremsat af generaliseringer, var udsagn som dette: »forhistorikeren har mulighed for på rimelig måde at arbejde med et folks materielle kultur – og ikke mere. For alle arter af åndelig kultur kan man ad den vej højst nå frem til en konstatering af visse meget almindelige forhold«. ¹ Et noget deprimerende udsagn af en kulturhistoriker. Ikke sært at navnlig den yngre generation har meldt sig med indsigelser.

Frem til slutningen af 1960'erne havde den arkæologiske forskning i Danmark, ja i Skandinavien som helhed, mærket ret lidt til de internationale kulturhistoriske strømninger. De filosofiske holdninger, som udviklede sig specielt omkring samfundsvidenskaberne, forblev stort set ukendte for skandinaviske arkæologer. Men i slutningen af 1960'erne ændredes billedet. Den ydre anledning var det opgør med den gamle universitetstradition, som blev kaldt studentoprøret – men allerede i dag kan man se, at tendenserne til forandringen var til stede på et endnu tidligere tidspunkt.

Inspirationen til den nyorientering, som fandt sted, fandt man, som skildret af Kristian Kristiansen, navnlig i den kulturanthropologiske forskning i de engelsksprogede lande. Tidligere havde dansk arkæologi været stærkt bundet til kontinentale forskertraditio-

1. C. J. Becker i Anmeldelse af Olaf Olsen: Hørg, Hov og Kirke, 1966, Historisk Tidsskrift 1967, s. 441 ff.

ner – nu vendte strømmen. Nogle af de vigtigste impulser modtog man fra USA og England. Her havde påvirkningen fra samfundsvidenskaberne givet sig markante resultater. New Archaeology kaldte man lidt provokatorisk nyorienteringen, som i sig optog impulser fra strukturalisme, marxisme og mange andre retninger.

Reaktionen på nyorienteringen var for den enkelte forsker naturligvis præget af, hvor i det videnskabelige system han befandt sig, da ændringerne satte ind. Her kan man beklage, at Kristian Kristiansen kun i meget begrænset omfang foretager en vurdering af det sidste tiårs arkæologiske projekter i Danmark. Årsagen er nok, at billedet endnu er ret uoverskueligt, og at der, som Kristian Kristiansen peger på, heller ikke er tale om et fast sæt af ideer, der gennemtrænger periodens arkæologi. Derfor er det næppe helt rammenende, som C. J. Becker gør det, at beskrive nyorienteringen som en ny »metode« kaldet NA (New Archaeology). Der er næppe heller grund til at forvente, som C. J. Becker også gør det, at den om nogle år blot skal registreres som en blandt flere forskningsretninger af de mange, som har præget arkæologien. Dertil betegner den nye fagopposition en alt for omfattende ændring. Og det er netop dens bredde, vi i det følgende skal koncentrere opmærksomheden om.

Udtryk for kursændringen fandt man på talrige områder. Først og fremmest sås en række tværfaglige bestræbelser, som ganske vist ikke fremmedes af det gamle fakultetssystem med dets næsten uigennemtrængelige skillevægge mellem fagene. Det er da også lidt misvisende at forsøge at lægge et skel mellem, hvad der skyldes nye landvindinger hos naturvidenskaberne og »hvad der virkelig skyldes den forskningsretning, der er kaldt NA«. Den såkaldte nye arkæologi var ikke en ny afart af faget. Den var en bred nyorientering, hvor en hel generation af arkæologer søgte et nærmere samarbejde med en lang række nabo-discipliner både inden for naturvidenskaberne og samfundsvidenskaberne – og vel at mærke søgte at integrere resultaterne fra de fremmede fagområder i deres egne arbejder.

Konkrete udtryk for bestræbelserne fandt man i de nordiske studenters kontaktseminarer, som resulterede i de stencilerede rapporter »Kontaktstencil«. Andre resultater blev nået i arbejder, der ganske vist i begrænset omfang publiceredes i de etablerede tidsskrifter. Atter andre var de tværvideenskabelige forskningsprojekter, som blev iværksat i løbet af 1970'erne: det såkaldte Vedbæk-projekt, bosættelsesundersøgelserne på Fyn og i Østjylland, samt endelig en række af de initiativer, der udgik fra bopladsudvalget under Statens Humanistiske Forskningsråd. Endelig har nyorienteringen også fået håndgribeligt udtryk i Nationalmuseets nyopstilling af samlingerne fra Danmarks oldtid.

Der er altså grund til at gøre indsigelse mod en alt for snæver karakteristik af begrebet NA og dermed af det sidste årtis udvikling. Ja, der er i almindelighed grund til at forlade begrebet NA, som let bliver misvisende. Som den ene af debatdeltagerne påpeger, udgør det ikke en teoretisk enhed. Det betegner blot den generelle nyorientering, som har fundet sted i arkæologien – en nyorientering, som faget iøvrigt har til fælles med hele den humanistiske faggruppe.

Denne parallelitet med udviklingen inden for de øvrige dele af humaniora er ofte blevet overset af fagets udøvere. Dette til trods for at sammenhængen rækker helt tilbage til forrige århundredes historisme, i hvilken faget arkæologi havde sit udspring. Arkæologiens sammenhæng med de fremherskende historiefilosofiske holdninger kunne nok fortjene at udbydes. Her skal vi blot berøre forholdet omkring de videnskabsidealer, som bestod inden for arkæologien i slutningen af forrige århundrede, bl.a. omkring Sophus Müllers ledelse af fagets første forskningsinstitution, Nationalmuseet. Her leder forholdene frem til helt aktuelle problemstillinger. Det mærkes da også tydeligt i den måde, det afsnit af forskningshistorien opfattes på af de to debattører.

Ligesom historieforskningen fik sin kildekritiske teknik fastlagt i en række håndbøger hen imod århundredeskiftet, alle tydeligt præget af et positivistisk videnskabsideal – således blev også den arkæologiske forsk-

ningsteknik fastlagt på samme tid, bl.a. i Sophus Müllers teoretiske arbejder.²

Et af de træk, hvor den positivistiske videnskabsholdning tydeligst afspejlede sig, var den måde, man ansåede forskningsprocessen på. Denne deltes op i to adskilte funktioner, den ene var tilvejebringelsen og analysen af kildematerialet – den anden var organiseringen i den arkæologiske fremstilling af de »kendsgerninger«, som var fremkommet som resultat af den første funktion. Heri var man helt i overensstemmelse med de klassiske metodeteoretikere som Langlois og Seignobos.

Adskillelsen mellem analyse og syntese fandt man også hos danskeren Kr. Erslev,³ vel nok den eneste historieteoretiker, som danske arkæologer langt op i 1950'erne havde kendskab til. Erslev skelnede – efter nutidig opfattelse uberettiget – mellem historieskrivning og historievidenskab og anså det for muligt, at man meddelte den »videnskabelige undersøgelse og resultaterne hver for sig«.

Erslevs skelnen mellem de videnskabelige grundfunktioner og synthesedannelsen blev for danske arkæologer en art bekræftelse af det positivistiske forskningsideal, som var udformet i arkæologien omkring århundredeskiftet. I mere eller mindre udtyndet form blev det ideal fastholdt langt op imod vor tid. Først så sent som i 1960'erne hørtes indvendinger mod holdningen, idet man fremhævede, at skellet ikke bør drages mellem detailstudium og syntese men mellem belletristik på den ene side og videnskabelig forskning, som metodisk set ikke lader sig opdele i en mere og en mindre videnskabelig del på den anden side.⁴

Det er præcis den diskussion om rækkevidden af den positivistiske holdning, som gentager sig i debatten på de foregående sider. Her opretholder den ene debatdeltager, C. J. Becker, fortsat det positivistiske videnskabsideal, medens Kristian Kristiansen fremfører

de synspunkter om sammenhængen mellem analyse og teori, som i de sidste årtier er fremsat inden for en lang række andre humanistiske videnskaber.

C. J. Beckers væsentligste argument imod den såkaldt nye arkæologis operative begreber er, at man må respektere de grænser, »som nu engang består for et arkæologisk stof«. Det er naturligvis sandt, men der kunne her være grund til at citere, hvad der er blevet sagt i en tilsvarende sammenhæng om den positivistiske skelnen mellem analyse og syntese: »en del af begrundelsen for den foretagne adskillelse må sikkert søges i arkæologernes fornemmelse af kildematerialets utilstrækkelighed. På en lang række områder er der spørgsmål, som stoffet ikke tillader at besvare. Men hvor tilfældige og ufuldstændige kilderne end er, så giver de dog ikke nogen begrundelse for den skarpe skelnen mellem de to arter af fremstillinger. Det gælder talrige videnskabsområder, at det forhåndenværende materiale enten er for stort til at udtømmes fuldstændigt eller for mangelfuldt til at dækkende information kan opnås. Hvis manglerne imidlertid kompletteres ved hjælp af metodisk forsvarlige operationer, vil man stadig kunne honorere de krav, der stilles til forskningen om videnskabelig pålidelighed«.⁵

Det er disse metodiske operationer, det sidste årtis arkæologi har beskæftiget sig så indgående med, og som Kristian Kristiansen har søgt at skildre baggrunden for i sin artikel. Og det er de samme operationer, den mere traditionelt orienterede del af forskningen har foretrukket at negligere. For den består en fornyelse af faget fortrinsvis i tilvejebringelsen af nyt kildemateriale. Når C. J. Becker f.eks. skal formulere en målsætning for faget, bliver det da heller ikke til mere end, at »arkæologien som enhver anden grundvidenskab skal have orden i sit primærstof, sørge for, at dette fortsat kan øges, udvikle sine særlige metoder ved indsamling og bearbejdning af materialet

2. Sophus Müller i *Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie*, 1884.

3. Kr. Erslev: *Historieskrivning. Grundlinier til nogle Kapitler af Historiens Teori*, 1911, s. 12 ff.

4. Jørgen Jensen: *Arkæologi og kulturforskning. Historisk Tidsskrift* 1966, s. 1 ff.

5. *ibid.* s. 8 ff.

for derpå at kunne stille resultaterne til rådighed for sig selv og andre i en så redelig og objektiv form som mulig».

Denne opfattelse af forskningen svarer ganske til, hvad man har set siden de positivistiske forskningsprincipper blev grundlagt omkring århundredeskiftet. Det afspejles også i de fleste traditionelle afhandlinger: man lægger et kildemateriale frem, og så fremkommer resultatet så at sige af sig selv. Tanken er, at det er kildematerialet, ikke arkæologen, der bestemmer resultatet. Forskeren har blot ordnet, hvad der allerede lå gemt i materialet.

Det er denne holdning, som gør det så vanskeligt for den mere traditionelt orienterede arkæologi at forstå de operative begreber, der er dukket op i faget i det sidste tiår. Hvordan ser f.eks. et høvdingedømme ud? Eller et stammesamfund? Kritikerne har derfor også, som C. J. Becker gør det, oftest peget på, »at man må respektere de grænser, som nu en gang består for et arkæologisk stof«. I den mere traditionelt orienterede arkæologi har denne holdning imidlertid ført til en fremstillingsform, der enten anvendte ganske vage og udefinerede formuleringer eller blot nøjedes med en såkaldt materialefremlæggelse. Heri ligger bl.a. grunden til den fatale mangel på synthesesedannelser i dansk arkæologi. Den mangel, som med tiden er resulteret i, at debatten er tyndet ud, at faget isoleredes, og at det ophørte med at virke befrugtende og inspirerende på nabo-disciplinerne.

Opgøret omkring den positivistiske videnskabsholdning er kommet sent i dansk arkæologi. Men i hovedtrækkene har udviklingen været den samme som i de øvrige humanistiske videnskaber. Også den traditionelle arkæologi er, som beskrevet ovenfor, endt i en situation, hvor de fleste forskere stod uden noget program og uden sammenholdende idébygning i deres arbejde. Man søgte at opretholde et objektivitetsideal, som førte længere og længere væk fra den kulturhistoriske forskning og synthesesedannelsen og derved isolerede faget mere og mere. Da nye videnskabelige og administrative krav blev stillet til faget fra slutningen af 1960'erne, måtte det naturligt komme til et opgør. Det afspejles klart i det svar, C. J. Becker giver Kristian

Kristiansen på hans debatoplæg – og opgøret drejer sig karakteristisk nok både om fagets videnskabsteoretiske og administrative sider. Ja, det er netop i skæringspunktet mellem de to kræfter, at konflikten mærkes tydeligst.

Kristian Kristiansen fremlægger, som han udtrykker det, et udkast til »en forskningspolitik, der forbinder målsætning med arkæologisk praksis«. I sin kommentar diskuterer C. J. Becker nok udkastets enkelte punkter, men det er klart, at han i kraft af sit udgangspunkt må tage afstand fra udkastet som sådant. For er der noget som karakteriserer den positivistiske forsknings sidste udøvere, den teoriløse arkæologi, så er det dens afstandtagen fra alle almene antagelser og generaliseringer i det hele taget. Ja, så fremmed er en målsætningsdebat for den, at den må erindre om, hvorledes »den arkæologiske forskning har været stillet til rådighed for ideologiske eller politiske formål – ja i grove tilfælde brugt . . . til undertrykkelse af mennesker med anden racemæssig, sproglig eller kulturel baggrund.«

På det punkt i debatten er det vanskeligt at frigøre sig fra fornemmelsen af, at nu overspilles argumentationen. For her overses det jo, at der ikke er tale om en målsætning bygget på en politisk ideologi. Men hvad vigtigere er, det overses også, at en forskning, som bygger på en klart formuleret målsætning, er betydelig mindre farlig end en, som bygger på udtalte ideologiske værdier.

Det må være denne forveksling, som derefter får C. J. Becker til at udtrykke ønske om, at der inden for dansk arkæologi oprettes et »effektivt, koordinerende organ, dvs. sammensat af fagfolk fra alle institutioner (?) og med *besluttende* myndighed«. Her tænkes altså på et centralt, videnskabeligt organ, som skal træffe afgørelser om, bl.a. hvilke kulturminder fremtidens Danmark skal have overleveret. Set ud fra f.eks. miljølovgivningen og den antikvariske lovgivning er der tale om afgørelser med særdeles vidtrækkende økonomiske og kulturelle konsekvenser for både den offentlige og den private sektor af samfundet. Derfor kan det heller ikke undre, at det offentlige, dvs. Miljøministeriet, ikke har villet accepteret tanken men har begrænset sig til oprettelsen af et rådgivende nævn. Hvad der

derimod kan overraske er, at en videnskabsmand har villet tillægge sit fag et sådant enesansvar og har villet bureaukratisere den kulturhistoriske forskning i en sådan grad. Elitetænkning og ekspertvælde er ord, der naturligt melder sig her.

Egentlig kan man ikke ønske sig en klarere demonstration af myten om den værdifrie forskning. En videnskab, som ønsker at få os til at tro, at den arkæologiske forskning er uden politiske og samfundsmæssige konsekvenser.

I et provokerende og inspirerende debatoplæg⁶ har den norske arkæolog Christian Keller fornylig peget på, at arkæologien ikke er helt så ufarlig, som dens udøvere ofte ønsker at gøre den. Han peger på, at de rene samfundsvidenskaber i højere grad nævner tingene ved deres rette navn – de taler om klasse modsætninger, udbytning, politisk kontrol osv. Det er rene ord for pengene. Folk kan selv vurdere, hvilke politiske forudsætninger analyserne bygger på. De kulturhistoriske fag derimod, som f.eks. arkæologien, arbejder i langt højere grad med grundværdierne i vor kulturopfattelse. På den måde er de med til at danne vort syn ikke bare på fortiden men på kulturelle spørgsmål i det hele taget. Derfor kan arkæologien i sin fjernhed paradoksalt nok virke holdningsskabende på områder, som egentlig tilhører samfundsfagene.

Det er et forhold, den traditionelle arkæologis udøvere nødtigt har villet se i øjnene. Derfor har man heller ikke ønsket en debat om fagets værdi og målsætning. Hverken i de videnskabelige syntheser eller den kulturhistoriske debat har man været i stand til at formulere sig sådan, at det blev forståeligt for f.eks. de politikere og embedsmænd, som i stigende grad ønsker styring af forskningen. I stedet påberåber man sig »vor århundredgamle tradition for forskningens frihed«, men ønsker samtidig besluttende myndighed på de områder, hvor der skal føres kulturpolitik. Det er en farlig udvikling for en kulturviden-

skab, hvis fornemste mål er at fremme befolkningens identitet og selvforståelse.

I den debat om forskningens værdifrihed, som er ført i det sidste tiår, specielt inden for samfundsvidenskaberne, har man set de samme kræfter i funktion. Den traditionelle forskning har ønsket at være uafhængig af samfundskræfterne, men opnåede blot at isolere sig fra samfundet og blev derved ubevidst til støtte for kræfter i samfundet, som man måske slet ikke ønskede at støtte.

For den udenforstående kan det måske være svært umiddelbart at se disse perspektiver i den debat, der er ført på de foregående sider mellem to af fagets udøvere. Lettere bliver det ikke, når debatten knytter sig til enkeltheder, som kun den, der hører til de faglige kredse har mulighed for at få indsigt i. Men ved at se bort fra enkelthederne og i stedet rette opmærksomheden mod de mere generelle synspunkter er det måske lykkedes at vise, hvorledes den videnskabelige grundholdning også i arkæologien ikke blot er bestemmende for forholdet til nabo-disciplinerne, men også til det omgivende samfund. I de kommende år vil dette samfund melde sig med stadig større krav til forskningen, bl.a. i form af øget styring. Derfor må forskeren også gøre sig klart, hvad samfundet har behov for af viden om fortiden. Som Christian Keller har udtrykt det i det ovenfor citerede debatoplæg: samfundsmæssigt engagement hos en kulturforsker er ikke en svaghed – det er en pligt.

Birgitte Wåhlin:

Omkring en Danmarks-historie¹

Under redaktion af Svend Ellehøj, Aksel E. Christensen, Søren Mørch og H. P. Clausen foreligger nu omsider første afdeling af den længe ventede nye Danmarks historie i flere bind, der er tænkt både som en videnskabelig introduktion og til brug for undervisning på et akademisk niveau. Det må derfor hilses med glæde og interesse at tre så kyndige ken-

6. Christian Keller: *Arkeologi – virkelighetsflukt eller samfunnsforming*. Oslo 1978 (anmeldt s. 104 ff.).

1. Inge Skovgaard-Petersen, Aksel E. Christensen, Helge Paludan: *Danmarks historie*, bd. 1. Tiden indtil 1340. Gyldendal, 1977, 582 s., kr. 215.